

מחודדים

ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפ"ך (קידושין 5.)

מערכת: 073-249-0403
sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ
הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
בהרה"ח ר' בנימין בינוש זצ"ל

גליון
219

מהדורת זכרון לעילוי נשמת האברך

הרה"ח אליהו קרעפל זכרונו לברכה בן ברוך הגו"מ מאריא נלב"ע בליל י"ד תמוז תשפ"א לסדר למה זה הכיתני זה שלש לא זכה להשאיר אחריו זש"ק יהי זה לעילוי נשמתו הונצח על ידי חבריו וידידיו נ.ג.צ.ב.ה.

דף פ"ג - שב"ק מברכים פרשת פינחס - כ"ג תמוז תשפ"א

דף פ"ג - ע"א

חולה האומר ביום הכיפורים שמרגיש שמסוכן הוא וצריך לאכול, ורופא אומר שאינו צריך - אין אומרים שהרופא בקיא יותר, אלא שומעים לחולה - שלב יודע מרת נפשו.

שני בקיאים שאומרים אינו צריך לאכול, והחולה אומר שצריך - לסתימת הש"ס שומעים לבקיאים, למר בר רב אשי - שומעים לחולה, ואפילו אם מאה אומרים שאינו צריך.

לענין עדות - שתי עדים הם כמאה, ומאה עדים הם כשתיים, באומדות ממון - הולכים אחר רוב דעות, לענין חולה אם צריך לאכול ביום הכיפורים - אף על פי שרוב אומרים שאין צריך, אם יש שנים שאומרים שצריך - הולכים אחריהם.

רופא אומר שצריך החולה לאכול, והחולה אומר שאינו צריך - שומעים לרופא, שהחולה אומר כן עקב שטות הנגרמת מחמת החולי. אך אם יש עוד אחד עימו שאומר שאינו צריך - שומעים להם. ואם שניים ויותר עומדים כנגדם ואומרים שצריך - מאכילים אותו על פיהם, שספק נפשות להקל.

משנה. מי שאחזו בולמוס - מאכילים אותו אפילו דברים טמאים - אם אין דברים מותרים - עד שהאירו עיניו ויודע להבחין בין טעם תבשיל יפה לרע.

בעל בולמוס שיש לפניו רק מאכלים אסורים - מאכילים אותו מאיסור הקל שבהם, טבל ושביעית לפניו - מאכילים אותו שביעית, שאיסור עשה הוא וקל מאיסור טבל שבחיוב מיתה הוא.

היה לפניו טבל שמספיק להאכילו מהחולין לאחר שתינטל תרומתו - מתקנים אותו אפילו בשבת שאסור לתקנו מדרבנן [ואף שהוא טבל מדרבנן, כדלהלן עמוד ע"ב]. כשאין די בחלק החולין וצריך לאכול הכל - לתנא קמא אין מתקנים אותו, אלא מאכילים אותו טבל, שהוא יותר קל מתרומה - שתרומה אי אפשר לתקנה ולהתירה, מה שאין כן טבל. לכן תימא מתקנים אותו, ומאכילים אותו גם את התרומה - שקלה מטבל - שמתרת לכהנים, מה שאין כן טבל אסור לכולם.

דף פ"ג - ע"ב

עציץ של תבואה אחזו בולמוס באמצע הדרך, כפאו לרועה ונטל ככרו ממנו, ורבי יוסי לא נחלקו התנאים אם יתרום בשבת להאכיל לבעל בולמוס, או שלכל התנאים החמירו בטבל תבואה דגן מדרבנן לתרום - כדי שלא יבוא לידי אכילת טבל דגן מדאורייתא. אבל מעשר ירק שכולו מדרבנן - לכולי עלמא נחלקו התנאים אם מאכילים אותו טבל מדרבנן, שלא יבוא להתיר טבל מדאורייתא, או שתורמים קודם שמאכילים אותו.

מי שאחזו בולמוס - מאכילים אותו דבש וכל מיני מתיקה אחר האכילה, רבי יוחנן אחזו בולמוס ורץ לצד מזרח של תנא - שהשמש ממתק את הפירות שבצד זה מהזריחה ועד חצות.

רבי יהודה אחזו בולמוס באמצע הדרך, כפאו לרועה ונטל ככרו ממנו, ורבי יוסי לא היה לו נוח בכך, ולבסוף הוצרך רבי יוסי לקפח את כל העיר.

רבי מאיר היה מדייק בשם בעל הבית המארח לדעת מה טיבו, ורבי יהודה ורבי יוסי לא דייקו, עד שנגנב מהם כיסם שהפקידו אצלו, ולבסוף גם הם דייקו בשם.

ביטול מים הראשונים האכיל בשר חזיר - שסברו שהוא נכרי והאכילוהו בשר חזיר. ביטול מים אחרונים הביא למיתה, שדרך הנוטלים מים אחרונים לקנח את שפמם, וזה לא נטלו וראהו על שפמו עדשים, ועל ידי שמסרו סימן שאכל עדשים הוציאו מיד אחרת פקדון, והרגה מחמת כך.

דף פ"ד - יום א' פרשת מטות מסעי - כ"ד תמוז תשפ"א

דף פ"ד - ע"א

סימני כלב שוטה - פיו פתוח, ריריו נוטף, אזניו גדולות וכפולות למטה, זנבו מונח בין ירכותיו, מהלך בצדי הדרכים, יש אומרים אף אין קולו שמע כשנובח.

כלב שוטה - לרב נגרם על ידי נשים כשפניות שמשחקות בו, לשמואל - רוח רעה שורה עליו, וכן שנינו בברייתא, ונפקא מיניה כיצד להורגו - לרב יכול לקרב אליו ולהרגו, לשמואל יזרוק עליו חץ או סכין.

מי שנשכו כלב שוטה - מת, ומתאי בן חרש מתיר להאכילו מחצר הכבד שלו, שסובר רפואה גמורה היא, לחכמים אסור, שאינה רפואה גמורה. דחפו הכלב - הרי הוא מסוכן.

החושש בגרונו - לרבי מתאי בן חרש מטילים לו סם בתוך פיו בשבת, שרפואה גמורה היא, ומסקנת הסוגיא שחכמים אינם חולקים עליו בזה.

רבי יוחנן היה לו חולי שיניים, והתיר לעצמו ליטול סם בשבת, שסכנה הוא - שגומר בבני מעיים.

דף פ"ד - ע"ב

אמדור חולה שצריך רפואה הנמשכת שמונה ימים - מותר לחלל עליו גם שבת הראשונה. ומחללים שבת לחולה על ידי גדולי ישראל, ואין מחללים על פי נשים וכותים האומרים שצריך לחלל עליו שבת, אבל מצרפים דעתם לדעת אחרת.

מפקחים פיקוח נפש בשבת, והזריז הרי הוא משובח, ואין צריך רשות מבית דין.

ראה תינוק שנפל לים - פורש מצודה ומעלהו, אף על פי שצד עמו דגים, ראה תינוק שנפל לבור - עוקר חוליא ומעלהו, אף על גב שמתקן. ראה שנעלה דלת בפני תינוק - שוברת ומוציאו, אף ששובר לנסרים שצריך להם. מכבים הדליקה בשבת ומפסיקים בפניה, אפילו הדליקה בחצר זו ונפשות בחצר אחרת, אף על פי שמציע הגחלים לצלות עליהם לערב.

לא הלכו בפיקוח נפש אחר הרוב - בחצר שיש בה תשעה כותים וישראל אחד - שכל קבוע מחצה על מחצה, ואפילו פרשו כולם לחצר אחרת אין אומרים 'כל שפריש מרובה פריש' - שאין הולכים בפיקוח נפש אחר הרוב, אבל אם פרשו רק מקצתם - באלו שפרשו הולכים אחר הרוב.

דף פ"ה - יום ב' פרשת מטות מסעי - כ"ה תמוז תשפ"א

דף פ"ה - ע"א

מצא תינוק מושלך בעיר שישאל וגויים דרים בה:

אם רוב גויים - גוי, לרב שאין צריך להחיות, לשמואל אין הולכים בפיקוח נפש אחר רוב ומצוה לפקח עליו את הגל, וכל שכן שמצוה להחיות, אלא דינו כגוי שמוותר להאכילו בגילות (עד שיגדל ויקבל עליו גירות).

אם רוב ישראל - ישראל, לרב להחיות, לשמואל (שגם ברוב גויים מצוה להחיות) - להחזיר לו אבידה. אבל אם היא נקיבה - אסורה לכהן, שמעלה עשו ביוחסין שצריך תרי רובי.

מחצה על מחצה - אם נגח שור שלו לשור ישראל משלם רק חצי נזק כישראל, ולא נזק שלם כגוי, שאומר לניזק הבא ראייה שאני גוי ואשלם נזק שלם. נגח שור ישראל לשור שלו - פטור, שאומר לו המזיק, הבא ראייה שישאל אתה וחייב אני לך.

מי שנפלה עליו מפולת, אפילו יש כמה ספיקות - ספק הוא שם ספק אינו שם, ספק חי ספק מת, ואף ספק גוי ספק ישראל - מפקחים עליו את הגל בשבת ויום הכיפורים. מי מצאוהו מת מניחים אותו, אפילו לרבי יהודה בן לקיש הסובר שבדליקה מצילים ומטלטלים המת לחצר מעורבת כל שאין בה אלא איסור טלטול מוקצה, היינו דווקא בדליקה - שמתוך שאדם בהול על מתו שלא ישרף - אם לא יתירו איסור טלטול דרבנן יבא לידי איסור דאורייתא לכבותו.

כשבדקים אותו ואינו מזיז איבריו ונראה כמת, אם מפקח דרך מרגלותיו - יש אומרים שבדק אם ליבו דופק, ואם לא - מניחו, ולתנא קמא ממשך לבדוק עד חוטמו, שלפעמים אין חיות ניכרת בלבו וניכרת בחוטמו. ואם מפקח מלמעלה - כיון שבדק בחוטמו שוב אינו צריך, שנאמר 'כל אשר נשמת רוח חיים באפיו'.

נפל הגל על כמה אנשים ונמצאו העליונים מתים, לא יאמר כבר מתו התחתונים, אלא ממשך לפקח.

מהיכן הוולד נוצר? לתנא קמא - מהראש, לאבא שאול - מהטבור, ומשלח שרשים אילך ואילך.

המקור שפיקוח נפש דוחה שבת:

לרבי ישמעאל - מכך שמוותר להציל נפש בעל הבית מידי הבא במחנתר, אף שספק אם בא על ממונות או על נפשות, הגם שעובר על עבירה חמורה של רציחה שגורמת טומאה לארץ, וגורמת לשכינה שתסתלק מישראל - קל וחומר שדוחה שבת. לרבי עקיבא - מכך שכהן שיכול ללמד זכות להציל אדם מהריגת בית דין אפילו על

צד ספק לוקחים אותו באמצע העבודה (ורק כשהוא עצמו חייב מיתה אין לוקחים אותו אם הוא כבר באמצע עבודה), הגם שעבודה חמורה שדוחה שבת - קל וחומר שספק פיקוח נפש דוחה שבת.

לרבי אלעזר בן עזריה - מכך שמילה שהיא תיקון אחד מהאיברים - דוחה שבת (כדי להצילו ממייתת כרת) - קל וחומר כל גופו.

לרבי יוסי בר יהודה - מ'אך' חלק את שבתותי תשמורו' - 'אך' חלק שלא לכל נאמר 'תשמורו', אלא פיקוח נפש דוחה.

לרבי יונתן בר יוסף - שנאמר 'כי קודש היא לכם' - 'היא' מסורה בידכם, ולא אתם מסורים בידה.

לרבי שמעון בן גמליאל - שנאמר 'ושמרו בני ישראל את השבת' - חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה.

לשמואל - 'וחי בהם' - ולא שימות בהם.

דף פ"ה - ע"ב

רבא אמר שדרשתו של שמואל עדיפה על שאר הדרשות, שממנה מוכח שגם 'ספק פיקוח נפש' דוחה שבת - צריך 'וחי' ודאי, ולא שיבא בעשייתו לידי ספק מיתה. אבל משאר הדרשות אין להוכיח אלא ש'ודאי פיקוח נפש' דוחה שבת ולא 'ספק' - שדרשת רבי ישמעאל מ'בא במחירת' אפשר שההיתר להורגו הוא מפני שבוודאי בא גם על נפשות - שאין אדם מעמיד עצמו על ממונו. ולימודו של רבי עקיבא אפשר להקשות, שמא אין מבטלים אותו מעבודתו אלא כשבוודאי יש לו ללמד זכות - ששולחים שני תלמידי חכמים לשמוע ממנו אם יש ממש בדבריו קודם שיביאווהו לבית דין.

משנה - 'חטאת' ו'אשם ודאי' **מכפרים כפרה גמורה**, אבל 'אשם תלו' אינו מכפר כפרה גמורה, ולכן כשנודע לו שחטא צריך להביא חטאת.

החייב חטאת ואשם ודאי שעבר עליו יום הכיפורים - עדיין חייב להביא קרבנו, אבל החייב אשם תלוי שעבר עליו יום הכיפורים - פטור מהבאת אשם תלוי.

לרבי - כל עבירות שבתורה, בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה - יום הכיפורים מכפר, חוץ מפוקד עול - הכופר בהשם ברוך הוא, ומגלה פנים בתורה - שדורש התורה לנגאי, ומפיר ברית מילה - שאינו רוצה למול את עצמו. ולתנא דמתניתין אין יום הכיפורים מכפר בלי תשובה. אך גם לרבי - תשובה בפני עצמה אינה מכפרת בלא יום הכיפורים.

עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חבירו, וכמו שדרש רבי אלעזר בן עזריה מהפסוק 'מכל חטאותיכם לפני ה' תטהרו'.

אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם, **אביכם שבשמים**, שנאמר 'וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם', ואומר 'מקוה ישראל ה' - מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל.

דף פ"ו - יום ג' פרשת מטות מסעי - כ"ז תמוז תשפ"א

דף פ"ו - ע"א

תשובה מכפרת על עשה ועל לאו הניתק לעשה, ולא ד'לא תישא' - תשובה תולה ויום הכיפורים מכפר, ושאר לא תעשה - נחלקו התנאים אם תשובה לבד מכפרת, או תשובה תולה ויום הכיפורים מכפר.

'ונקה לא ינקה' - מנקה לשבים, ואינו מנקה לאינם שבים.

חילוקי כפרה: עבר על עשה ושב - אינו זז משם עד שמוחלים לו. עבר על לא תעשה ועשה תשובה - תשובה תולה ויום הכיפורים מכפר. עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה - תשובה ויום הכיפורים תולים, ויסורים ממרקם. חילל ה' - שחטא והחטיא אחרי - אין בכח תשובה לתלות, ולא ביום הכיפורים לכפר, ולא ביסורים למרק, אלא כולם תולים, ומיתה ממרקת.

היכי דמי חילול ה'?

רב אמר על עצמו: אם אני קונה בשר בהקפה ואינו משלם מיד, במקום שלא נהגו שהקצב גובה דמיו, שאם אני מאחר לפרוע - המוכר חושב אותי לגזלן, ולומד ממני לזלזל בגזל.

רבי יוחנן אמר על עצמו: אם אני הולך ארבע אמות בלא תורה או בלא תפילין, ואף שהוא מחמת חולשתו - כיון שאין הכל יודעין מכך - ילמדו ממני לבטל מתורה.

ליצחק דבי רבי ינאי - כל שחבריו מתביישים מחמת שם רע שיצא עליו, וכגון שאומרים עליו 'מחול לו יוצרו על מעשיו'.

לאביי - מי שקורא ושונה משניות ומשמש תלמידי חכמים ללמוד טעמי המשנה, ואין משאו ומתנו באמונה ואין דיבורו בנחת עם הבריות - והבריות אומרות עליו: אוי לו לפלוני שלמד תורה וכו', כמה מקולקלים ומכוערים מעשיו.

אביי כשקנה בשר משני שותפים נתן דמיו לכל אחד מהם, שמא לא ידע חבירו שכבר שילם, ואחר כך הפגישם שיעשו החשבון.

השב מאהבה - נעקר עונו מתחילתו ותחילת החטא נחשב כנעדרת ושטות, אבל השב מיראה דומה לבעל מום שנתרפא - שמקצת שמו עליו.

השב מאהבה או מיראה - נקרא 'בן', לא שב עד שהתיישר ביסורים - נקרא 'עבד'.

דף פ"ו - ע"ב

גדולה תשובה: שמביאה רפואה לעולם, שמנגעת עד כסא הכבוד, שדוחה לא תעשה שבתורה (לא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה), שמקרבת הגאולה, שזדונות נעשים לו כשגות אם עשה תשובה מיראה, ועל ידי תשובה מאהבה נעשים לו כזכיות, שמארכת שנותיו של אדם, שבשבייל יחיד שעשה תשובה מוחלים לו ולכל העולם כולו.

מידת הקדוש ברוך הוא שלא כמידת בשר ודם - שאדם המקניט חבירו ספק מתפייס, ואף אם מתפייס ספק אם מתפייס בדברים, אבל הקדוש ברוך הוא - אדם עובר עבירה בסתר מתפייס ממנו בדברים, ומחזיק לו טובה, ומחשיבו כאילו הקריב פרים לנדבה.

היכי דמי בעל תשובה? כשבא אותו דבר עבירה לידי באותו אשה ובאותו מקום ובאותו זמן פעם ראשונה ושניה ולא נכשל.

'אשרי נשוי פשע כסוי חטאה' - בחטא שאינו מפורסם ובין אדם למקום, אבל בין אדם לחבירו יגלה לרבים שיבקשו ממנו שימחול לו.

עבר עבירה - עד ג' פעמים מוחלים לו, רביעית אין מוחלים לו.

עבירות שהתוודה עליהם ביום הכיפורים זה ולא שנה בהם - לתנא קמא לא יתוודה עליהם יום הכיפורים אחר, ואם התוודה דומה לכלב השב על קיאו, לרבי אליעזר בן

יעקב - הרי הוא משובח.

עבר עבירה ושנה בה - נעשית דומה לו כהיתר.

כשהוא מתוודה - לרבי יהודה בן בבא צריך לפרט חטא, לרבי עקיבא אין צריך, מ'אשרי נשוי פשע כסוי חטאה'.

משה ביקש שרחונו, שלא יאמרו שקילקל כבני דורו, דוד ביקש שלא יכתב סרוחנו. **מפרשים את הרשעים שמראים עצמם כצדיקים** - מפני חילול ה' - שלא ילמדו ממעשיהם, וכשבאה עליהם פורענות לא יאמרו מה הועילה זכותו.

תשובת רשעים גמורים מעכבת הפורענות, אף על פי שנחתם עליהם גזר דין של פורענות.

שלולת רשעים סופה תקלה - שמתוך שלוותם יושבים ומהרהרים בעבירות.

הרשות והיינו 'הרבנות' - מקברת בעליה. **שהאדם נכנס אליה ערום וכך גם יוצא ממנה**, והלוואי שתהא יציאה כביאה - בלא חטא.

דף פ"ז - יום ד' פרשת מטות מסעי - כ"ז תמוז תשפ"א

דף פ"ז - ע"א

רב ורבא כשיצאו לדון אמרו על עצמם: ברצון עצמו הוא נותן עצמו למיתה לישא עונש חטא אם ישגה בדין, ועם כל זה לא ישתכר מדין זה כלום לצורכי ביתו, וחזור לביתו ריקם, והלוואי שתהא ביאה כביאה - בלא חטא.

רבא כשראה גדודי בני אדם ההולכים אחריו לכבודו, כדי שלא תזוח דעתו אמר הפסוק: 'אם יעלה לשמים שיאו וראשו לעב גיגע [סופו] - כגללו לנצח יאבד'.

רב זוטרא כשהיו נושאים אותו בבית המדרש אמר: 'כי לא לעולם חוסן ואם נזר לדור ודור'.

לא טוב לרשעים שנושאים להם פנים בעולם הזה (שמאבדים עולם הזה) כגון אחאב - שנאמר 'ען כי נכנע אחאב מפני לא יביא הרעה בימיו'.

טוב לצדיקים שאין נושאים להם פנים בעולם הזה (שזוכים לעולם הבא), כגון משה - שנאמר 'ען לא האמתם בי להקדישני' - שאילו האמתם בי עדיין לא הגיע זמנם להפטר מן העולם.

אשריהם לצדיקים - לא דיים שהם זוכים אלא שמזכים לבניהם ולבני בניהם עד סוף כל הדורות, שכמה בנים היו לאהרן שראויים להישרף כנדב ואביהו, שנאמר 'הנותרים', אלא שעמדה להם זכות אביהם.

אוי להם לרשעים - לא דיים שמחייבים עצמם אלא שמחייבים לבניהם ולבני בניהם עד סוף כל הדורות, שהרבה בנים היו לכנען שראויים להיסמך כטבי עבד רבן גמליאל, אלא שחובת אביהם גרמה להם.

כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו - שהקדוש ברוך הוא מונעו מלהיכשל בחטא - כדי שלא יהא הוא בגהינם ותלמידיו בגן עדן, וכל המחטיא את הרבים אין מספיקים בידו לעשות תשובה - שלא יהא בגן עדן ותלמידיו בגיהנום.

האומר 'אחטא ואשוב אחטא ואשוב' - אין מספיקים בידו לעשות תשובה, שכיון שחטא שתי פעמים העבירה נעשית דומה לו כהיתר.

האומר 'אחטא ויום הכיפורים מכפר' - כיון שחוטא על סמך כפרה זו - אין יום הכיפורים מכפר לו אפילו לרבי הסובר שיום הכיפורים מכפר גם אם לא עשה תשובה. **כל המקניט את חבירו אפילו בדברים** - צריך לפייסו בממון, ואם אין לו ממון - ירבה עליו רעים עד שיתפייס.

המבקש מחילה מחבירו - אל יבקש ממנו יותר מג' פעמים, וכל פעם בשורה של שלש בני אדם. ואם מת - מביא עשרה בני אדם על קברו ומבקש מחילתו.

ר' ירמיה לביא לפייס את ר' אבא, וישב ליד הדלת, ובשעה שפגעה השפחה מי שופכים נתזו על ראשו של ר' ירמיה, אמר: עשאוני כאשפה, וקרא על עצמו 'מאשפות ירים אביון', וכששמע זאת ר' אבא אמר שכעת צריך הוא לפייס את ר' ירמיה.

כשהיה אחד מצער את ר' זירא, היה ר' זירא ממציא את עצמו לפניו - אולי יבקש ממנו מחילה.

מעשה בטבח אחד שציער את רב, ולא בא לבקש ממנו מחילה בערב יום הכיפורים, והלך רב לפייסו, ורב הונא אמר שהולך לגרום מוות לטבח, ואכן כשבא רב לפניו היה שמבר עצמותו ראש של בהמה, ואמר לרב: לך! אין לי אתך כלום, ועפה עצם מראש הבהמה וזכתה אותו בגרגרתו ומת.

דף פ"ז - ע"ב

רב היה קורא לפני רבי בנביאים וכתובים, וכשנכנס ר' חייא וחפץ שיקרא גם לו - חזר לקרוא מראש הפרשה, וכן כשנכנס בר קפרא, וכן כשנכנס ר' שמעון ברבי, וכשנכנס ר' חנינא בן ר' חמא וביקש גם, אמר רב וכי כל כך פעמים נחזור לתחילת הפרשה, ולא חזר, והקפיד ר' חנינא, ורב החמיר על עצמו לבקש ממנו מחילה יותר מג' פעמים, והלך אצלו שלש עשרה ערבי יום הכיפורים.

רבי חנינא לא התפייס מרב, אף שביקש ממנו מחילה י"ג פעמים, וכל המעביר על מידותיו מעבירים לו על פשעיו - משום שרבי חנינא ראה בחלום שתלו את רב על דקל - והוא סימן לגדולה, ודא רבי חנינא שלא ימות כדי שיוכל רב להיות ראש הישיבה במקומו, ורצה להבריח את רב לבבל שיהיה שם לראש.

מצות וידוי - ערב יום הכיפורים עם חשיכה, אחר אכילה, שכבר קיבל עליו קדושת היום, אבל אמרו חכמים יתוודה קודם שיאכל וישתה, שמא תטרף דעתו בסעודה מחמת שכרות, אף אף על פי שהתוודה קודם הסעודה חוזר ומתוודה אחר כך - שמא אירעה קלקלה של חטא בסעודה.

אף על פי שהתוודה ערבית, יתוודה שחרית, מוסף, מנחה, ונעילה.

היכן מתוודה? יחיד אחר תפילתו, שליח ציבור באמצע תפלתו.

כיצד מתוודה? לרב - 'אתה יודע רזי עולם וכו', לשמואל - 'ממעמקי הלב וכו', ללוי - 'ובתורתך כתוב לאמר כי ביום הזה יכפר וכו', לר' יוחנן - ריבון העולמים כי לא על צדקתינו וכו', לר' יהודה - כי עוונותינו רבו מלמנות וחטאתינו עצמו מספר וכו', לרב המנוגא - אלוקי עד שלא נוצרתי איני כדאי וכו', והוה וידוי של רבא כל השנה. ואם אמר 'אבל אנחנו חטאנו' אין צריך לומר כנ"ל, כי הוא עיקר הוידוי.

בתפילת נעילה (נעילת שיערי שמים או 'נעילת שיערי עודה') - מתפלל שבע ומתוודה, וחותרם - לרבי מאיר אינו חותרם 'מקדש ישראל' אלא 'הקל הסולחן', לחכמים אם רוצה לחתום כך חותם, (ונזרו דברי שמואל שאינו מתפלל שבע בעיניה אלא 'מה אנו מה חיינו').

דף ג' ע"א

ראיית רבי יהודה שסוכה למעלה מעשרים אמה כשרה, מכך שהילני ישיבה עם בניה שהגיעו לחינוך - לרבי יאשיה בשם רב שמחלוקת התנאים היא דווקא בסוכה שאין דפנותיה מגיעות לסכך, כן הייתה סוכתה של הילני, שדרכה של מלכה לשבת בסוכה כזו, כדי שיהא בה אויר. ולרב הונא שמחלוקתם הוא דווקא בסוכה קטנה מארבע על ארבע, הגם שדרכה של מלכה לשבת בסוכה גדולה, מכל מקום לרבי יהודה היא ובניה יישבו בקיטונות קטנות שבתוך סוכה גדולה (ולחכמים רק היא ישיבה בהם, אבל בניה יישבו בגדולה).

הלכה כבית שמאי שסוכה צריכה שתהא מחזקת ראשו ורובו ושולחנו, אבל לבית הלל די שתחזיק ראשו ורובו בלא שולחנו (ונחלקו גם בסוכה גדולה, אם יוצא ידי חובתו כשיושב ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית), ולרבי צריך שיהא בה ארבע אמות על ארבע אמות.

הכמים הסוברים שסוכה כשרה גם בפחות מארבע אמות על ארבע אמות, מודים ש'בית' שאין בו שיעור זה אין לו שם 'בית', שצריך שיהא ראוי לדירה, מה שאין כן סוכה שדירת עראי היא.

דף ג' - ע"ב

בית שאין בו ד' אמות על ד' אמות אין לו דין בית:

לחייב במזוזה ומעקה, לטומאת נגעים, אינו נחלט בבתי ערי חומה, אלא פודים אותו לעולם, ויוצא ביובל, אין חוזרים עליו מעורכי המלחמה ש'בית' נאמר בהם. אינו חייב בעירובי הצירות ובשיתוף מבוואות - שכל שאינו ראוי לדירה, אין רשותו כלום לאסור על בני החצר והמבוי.

אין מניחים בו עירוב הצירות - שבית שנותנים בו הפת הרי הוא כאילו כולם דרים בו, וצריך שיהא ראוי לדירה.

אינו נעשה עיבור כשהוא בין שתי עיירות לצרפם יחד, שיהא לבני העיר אלפיים אמה חוצה לעיר השניה, ואינו חשוב אפילו כבורגנים - שהם ראויים למה שעשויים, אבל בית צריך להיות ראוי לדירת קבע תמיד.

אין לו זכות בחלוקת החצר שבין אחים ושותפים (שלבד הונא מחלקים כל החצר לפי הפתחים, ולרב חסדא כל פתח נוטל ארבע אמות, והשאר חולקים), שאין זכות בחצר אלא לצורך פירוק משא להכניסו לתוך הבית, ובית זה עומד לסתור.

שיתופי מבוואות מניחים גם בבית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות, שהרי מניחים אותו גם בחצר, ואין צריך שיהא ראוי לדירה.

דף ד' . יום א' פרשת דברים - ב' מנחם אב תשפ"א

דף ד' - ע"א

סוכה גבוהה מעשרים אמה שמיעטה בכרים וכסתות - אינו מיעוט אף שביטלם לכל שבעה - אין ביטולו ביטול, שבטלה דעתו אצל כל אדם.

תבן ועפר - אם ביטלם בפיו הרי הם מיעוט. תבן ואין עתיד לפנותו ועפר סתם - לחכמים אינם מיעוט, לרבי יוסי בטלים והרי הם מיעוט. תבן סתם ועפר שעתיד לפנותו - אינם מיעוט.

סוכה גבוהה מעשרים אמה והוצין של סכך יורדים לתוכה - אם הצל של ההוצין מרובה מחמתם כשרה.

סוכה גבוהה עשרה טפחים והוצין של סכך יורד לתוכה - אביי סבר לומר שאם חמתם מרובה מצילתם כשרה, ואמר לו רבא שפסולה, שאין אדם דר בדירה סרוחה. בית שנפחת גגו באמצעייתו וסיכך על גביו, אם מהסיכך עד הכותל יש פחות מארבע אמות - כשרה, שהלכה למשה מסיני לראות כאילו הדופן מתעקם, ולהחשיב סכך הפסול - תקרת הבית כאילו היא המשך הדופן.

סוכה בת שלש דפנות הגבוהה מעשרים אמה, שיש בה אצטבא כנגד דופן אמצעי על פני כולה, כיון שעל האצטבא כשרה, שיש לה שלש דפנות, והיא למטה מעשרים - כל הסוכה כשרה. אצטבא מן הצד, שיש לה רק שתי דפנות בגובה פחות מעשרים, אם משפת האצטבא יש פחות מארבע אמות לדופן השלישי כשרה, משום דופן עלקומה (לדופן הפסולה מפני שהיא למעלה מעשרים אמה).

אצטבא באמצע סוכה גבוהה - אם יש פחות מארבע אמות ממנה לכל הרוחות כשרה, משום דופן עקומה לא רק מרוח אחת, אלא גם מכל הרוחות.

סוכה פחותה מעשרה טפחים וחזק בה להשלימה לעשרה - אם משפת החזק ולכותל יש פחות משלש טפחים - כשרה, שהלכה למשה מסיני שאומרים דין לבד.

דף ד' - ע"ב

'דופן עקומה' אומרים רק כשיש עליו שם דופן, אבל לא בדופן הפחות מעשר טפחים.

סוכה הגבוהה מעשרים אמה, שיש בה עמוד גבוה עשר טפחים ורחב שבע טפחים ומשהו על שבע טפחים ומשהו - סבר אביי שאומרים 'גוד אסיק מחיצתא' להכשיר מקום העמוד, אך רבא סובר שצריך מחיצות הניכרות.

נעץ ארבעה קונדיסין בארץ או באמצע הגג וסיכך על גבן - רבי יעקב מכשיר אם יש בקונדיסין רוחב טפח לכל צד, שיש שם מחיצה לכל צד (ובתחילה סבר רב הונא שגם 'י' יעקב פוסל בזה, והופך מבריתא), וחכמים פוסלים, שצריך שתי מחיצות כהלכתם ורק שלישית די בטפח. ארבע קונדיסין בשפת הגג - לרב הונא תלוי במחלוקת הג"ל, ולרב נחמן - ספק בגמרא אם לכולי עלמא כשר שאומרים 'גוד אסיק מחיצתא', או שתלוי במחלוקת הג"ל.

אם ארבע הקונדיסין עגולים - לרבי יעקב, כל שאילו יחקקו ויש בהם טפח לכאן ולכאן - כשרה, ולחכמים פסולה, עד שיהיו שתי דפנות כהלכתן, ושלישית אפילו טפח.

דף ה' . יום ב' פרשת דברים - ג' מנחם אב תשפ"א

דף ה' - ע"א

המקור שסוכה שאינה גבוהה עשרה טפחים פסולה - שרבי יוסי אמר שמעולם לא ירדה שכניה משמים לארץ, ואף על פי כן מצינו שהקדוש ברוך הוא דיבר אל משה מעל הכפורת שהייתה גבוהה עשרה טפחים, הרי שלמעלה מעשרה נפסק רשות, [כך סברה הגמרא בתחילה. ולמסקנא להלן עמוד ב'] המקור הוא מגובה כנפי הכרוכים, או מהלכה למשה מסיני].

תפילת 'אתה נותן יד לפושעים' - שליח ציבור אומרו באמצע התפילה, ויחיד אומרו אחר תפילתו.

תפילת ערבית במוצאי יום הכיפורים - לתנא קמא מתפלל ג' ראשונות ואחרונות, והבינו מעין י"ג באמצע, מפני הטורח, לרבי חנינא בן גמליאל משום רבותיו מתפלל י"ח שלמות, מפני שצריך לומר הבדלה בחזון הדעת.

תפילת נעילה שהתפלל בלילה - לרב פטור מלהתפלל ערבית, שתפילת נעילה פוטרת גם למי שסובר תפילת ערבית חובה, שסובר רב שזמן תפילת נעילה גם בלילה (עיי' עוד להלן ריש פ"ח).

דף פ"ח . יום ה' פרשת מטות מסעי - כ"ח תמוז תשפ"א

זמן תפילת נעילה - מחלוקת תנאים (כדלהלן) אם הוא ביום, ואינה פוטרת תפילת ערבית, או שזמנה בלילה, ופוטרת מעריב.

כל חייבי טבילות - הזב, מצורע, מצורעת, בועל נדה, טמא מת - טובלים כדרכם ביום הכיפורים, נידה ויולדת - טובלות כדרך בליל יום הכיפורים. בעל קרי שצריך לטבול כדי שיוכל להתפלל: לת"ק בברייתא הראשונה - טובל רק עד המנחה, אבל אם כבר התפלל מנחה אינו טובל אף שעדיין לא התפלל נעילה, שסובר התנא שזמן נעילה בלילה, ויכול לטבול משתחשך ולהתפלל. לרבי יוסי - אם עדיין לא התפלל נעילה טובל, שסובר ר"י שזמנה ביום. לת"ק בברייתא השניה - אף אם כבר התפלל נעילה [וכן אם זמן תפלת נעילה בלילה] טובל, שסובר התנא 'טבילה בזמנה מצוה', וזמן טבילה בעל קרי הוא ביום.

שנינו: היה שם ה' כתוב על בשרו - לא ירחץ ולא יסוך, שלא ימחקנו, ולא יעמוד במקום הטינופת. הזדמנה לו טבילה של מצוה - לת"ק כורך עליו גמי וטובל, לרבי יוסי יטבול כך, שמא לא ימצא גמי וישהה טבילתו ליום אחר, וסובר ר"י שטבילה בזמנה מצוה. ולפי זה נמצא שת"ק של הברייתא השניה דלעיל - היינו 'רבי יוסי' [ר"י סתם, שהוא 'בן חלפתא'], ורבי יוסי' המוזכר בברייתא שם החולק וסובר שאין טבילה בזמנה מצוה - היינו 'רבי יוסי בר יהודה', שמצאנו שסובר שאינה מצוה.

בערב יום הכיפורים כל אדם שפשע עצמו בחמין, כדי שאם יראה קרי ביום הכיפורים יוכל לטבול בלא חציצה.

הרואה קרי ביום הכיפורים שלא במתכוין - לפי שיטת הברייתא ששנו לפני רב נחמן - סימן טוב הוא לו שעוונותיו מחולים לו, וכן אמר רב דימי שהוא סימן שירבו לו בנים ובני בנים ויאריך ימים. לתנא דבי רבי ישמעאל - ידאג כל השנה, ואם עלתה לו השנה מובטח לו שהוא פוטר עולם הבא.

דף ב' . יום ו' פרשת מטות מסעי - כ"ט תמוז תשפ"א

דף ב' - ע"א

משנה . סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה - לתנא קמא פסולה, לרבי יהודה כשרה. סוכה שאינה גבוהה עשרה טפחים, ושאין לה ג' דפנות, ושחמתה מרובה מצילתה - פסולה.

קורת פתח המבוי המונח בגובה יותר מעשרים אמה - שנינו בתחילת מסכת עירובין ש'מעט' גובהה, ולא שנינו 'פסולה' כמו בסוכה, כיון שדין מדרבנן הוא, והמשנה באה להורות לנו מצוותו, לא שייך לומר 'פסולה', מה שאין כן בסוכה שכבר פסולה מדאורייתא קודם שנשנית המשנה. או משום שבמשנה שנינו כמה דינים והיה צריך לכתוב תקנת כל דין, לכן כללם הכל ביחד ושנה 'פסולה'.

טעמו של תנא קמא שסוכה הגבוהה מעשרים אמה פסולה:

לרבה - שנאמר 'למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל', ודורש - עשה סוכה שישבייתה ניכרת, והסוכה היינו הסכך, ולכך צריך שהיושב בה יהא רואה את הסכך, ועד עשרים אמה שולטות עיניו בסכך.

לרבי זירא - שנאמר 'סוכה תהיה לצל יומם' - אין סכך אלא זה העשוי לצל, ויותר מעשרים אמה אמה אין הסכך גורם צל (אלא הדפנות), שהחמה באה מהצדדים. לרבא - שנאמר 'בסוכות תשב שבעת ימים', אמרה תורה צא מדירת קבע ושב בדירה הראויה לשבעת ימים, וכוננת התורה לתת שיעור בגובה, שתהא יכולה לעמוד על ידי תיודות עראי, והיינו עד עשרים אמה.

דף ב' - ע"ב

טעמם של האמוראים שדחו המקור שדחו המקור שסוכה גבוהה מכ' אמה: טעמו של רבה מ'למען ידעו דורותיכם' דחו משום שסברו ש'למען ידעו' הוא על ידיעת דורות הבאים שהקיף הקדוש ברוך הוא את אבותינו בעניי הכבוד, ולא על הידיעה שיושבים בסוכה, (ולרבה, אכן היינו פשוט הפסוק, אך נדרש גם לידיעת ישיבה בסוכה).

טעמו של רבי זירא מ'זוהפה תהיה לצל יומם', דחו משום שהפסוק הוא על ימות המשיח, אבל סוכת מצוה אינה לצל (ולרבי זירא - אם כן לימא קרא 'זוהפה' ופאי 'זוהפה' שמע מינה תרתי), טעמו של רבא מ'בסוכות תשב', דחו שהרי בוודאי גם סוכה העשויה ממחיצות של ברזל כשרה. (ולא סברו תירוצו של רבא שצריך שיהא יוכל לעשותה עראי, שכיון שהפסוק לא דווקא, שוב אי אפשר ללמוד ממנו שיעור הסוכה).

סוכה הגבוהה מעשרים אמה שדפנותיה מגיעות לסכך - לרבה גם לחכמים כשרה, שעל ידי הדפנות שולטות עיניו בסכך.

סוכה הגבוהה מעשרים אמה שהיא יתירה מארבע אמות על ארבע אמות - לרבי זירא גם לחכמים כשרה, שמחמת גדולה יש צל סכך. ולפי חנן בר רבה - אף ביש בה יותר מכדי ראשו ורובו ושולחנו מעשרים חכמים, ולא פסלו אלא בסוכה מצומצמת בשיעורה (ואין ידוע טעמו לפסול סוכה גבוה מעשרים).

רבי יהודה סובר שסוכה הגבוהה מעשרים אמה כשרה, ואפילו עד ארבעים או חמישים אמות, והוכיח כן מסוכתה של הילני המלכה, שהייתה גבוהה מעשרים אמה, וישבו עמה בניה שלא היו צריכים לאמם, שחייבים לחנכם במצות סוכה מדרבנן - והיתה מקפדת גם על קיום מצוות דרבנן, והיו זקנים נכנסים ויוצאים בסוכתה, ולא אמרו לה דבר.

